صلاح الدین محمد بهاء الدین

ئادەم پێغەمبەر

دروودی خوای لەسەربێ

١٤٠٠ ك - ١٩٨٠ ز

زنجیرەی چیرۆکەکانی قورئانی پیرۆز

ئەلقەی یەکەم

درودی خوای لەسەربی

صلاح محمد [illegible] بهاءالدين

چاپخانەی
دار الرسالة - بغداد
سالی ١٩٨٠

بسم الله الرحمن الرحيم

بەناوی خـواوە ، سوپاس بۆ خوا ، درود و ستایش بۆ پێغەمبەری پێشەوا ..

قورئانی پیرۆز ، کـە خەزێنەیەکی زێرین و گەنجێکی گەوهەرین بێ ، بۆچی پەنا بۆ پڕوپیرەژن و کولێنانی و فاڵچی ودەست بڕەکان ببەین ؟ ! چونکە ئەبێ بیربکەینەوە ... ئایا کێ دروستی کردوین و کێ سەرپەرشتمان ئەکاو کێ ڕۆزیمان پێ ئەبەخشێ و کێ بیروهۆش و فامی پێ خـەلات کردوین و کێ نەخۆشمان ئەخاو کێ ئەمان مرینێ و بەتەمای دادو میهرەبانی کێین ؟! بێگومان خوای پەروەردگار ..

وە هەر ئەو خوایەش ئەتوانێ تیماری دەردەکانمان

بکاتو تەنها پەیامو پێغەمبەرەکانی ئەو ئەتوانن مەشخەڵی چارەسەریو تیماری کۆمەڵی شەکەتو شکستەی دەسق دوور لە خواییمان بکات .. هەر بەرنامەی خوا توانای سود بەخشیو چارەسەری ئیمەو گشت مرۆڤەکانی هەیە . چونکە تەنها خوا دروستی کردوینو هەر ئەویش ئەزانێ چیمانەو بەچی چارەسەر ئەکرێین ؟! بۆیە قورئان خاوەنی خوێندنگایەکی واچارەسەرکەورو حەکیمانەی بزورگە کە توانی کۆمەڵگەی بێشەرەنگو دڕوندە سروشتی ئەو کاتەی نیوەدورگەی عەرەب بکاتە نموونەی خاوێنو بەختیارترین کۆمەڵگەو بیکاتە پێشڕەوی کاروانی خێرو چاکە لە دنیـــادا ، شارستانیەتێکیان لە پەنای قورئانداو بـە هۆی قورئانەوە بنیاتنا کە ئەوە چواردە سەدەیە هێشتا بلێسەی گڕی شۆڕشەکەی هەر لەگەڵ کەشکەشانی ئاسمان چەپۆکانیەتی ..

جا بۆیە 'وە لەم ڕوانگەوە حـــەز ئەکەم بفەرمووی - خوێنەری بەڕێز - کە سەرێك لە خەزێنەی پڕ تفاقو کۆگای ڕازاوەی پڕ کـەماڵی قورئانی پیرۆز بدەین بۆ تیماری دەردەداریمانو چارەی بەد ئەحواڵیمان .

بەڵام لە بەر ئەم سەهۆڵ بەندانە ناهەموارەی کە دنیای گرتۆتەوەو تەزانەت مێشكو هۆشەکانیش بەستویانە ، بەرەو قۆڵێك بچین کە لەگەڵ تەمەنی بیرو هۆشمانداو لەگەڵ ڕۆژی بانگەوازەکەی قورئاندا بگونجێ ، چیرۆکەکانی قورئانی پیرۆز بە باشترین پەنا ئەزانم بۆ ئەو مەبەستە .. هــەم چیرۆكو زستان بەینیان خۆشەو هەم مەبەستی ئێمە کە بەهرەوەر بــــوونە لە خزمەت فەرمایشتە زێڕینەکانی پەروەردگاردا دێتە دی .

لە بەختی ئێمەشدا وا خێزانە بەختیارەکەی مامۆستا ڕەحیم خەریکی گێڕانەوەی ئەو چیرۆکـە

پیرۆزانەن لە کۆڕێکی چیرۆك خوانی شەوانەدا کە
لە قالبێکی شانۆگەری قەشەنگدا هـەر چـیرۆکەی
بەچەند دانیشتنێك تەواو ئەکەن‌و دوا شەویشیان
دائەنێن بۆ شیکردنەوەی خاڵە گرنگەکانی
چیرۆکەکان‌و گوڵچن کردنی پەندەکانیان .
دە فەرموون خوشك‌و برای شیرین با فریای
چیرۆکی یەکەمی زنجیرە چیرۆکەکان بکەوین کـە
سەرگوزەشتەی دروست بـوونی یەکەم مرۆڤ‌و
جێ نشینیەتی ئادەمیزادو دوژمنایەتی شەیتان و
زەفەربردنەکانی شەیتان بە باوکە ئادەم‌و خێزانەکەی
و ڕۆڵەکانی ئەگێڕێتەوە .. لە خـوا ئەخوازم کـە
بەڕەزامەندیەوە ئەم بەرهەمە کاڵ‌و کرچەش لە ئێمە
قبوڵ بکاو لە قورئانی پیرۆز بەهرەوەرمان بکاو
کۆمەکمان بکا بۆ تۆمارکردنی ئەڵقە داهاتووەکانی
ئەم زنجیرە پیرۆزە ...

صلاح الدین
شباط / ١٩٧٤
محرم / ١٣٩٤

خێزانی ماموستا عبدالرحیم

ماموستارەحیم : ماموستایەکە لە یەکێ لە
خوێندکاکانی کوردستان .

فاطمەخان : دایکی منالەکانی ماموستایەو سووکە
خوێنەواریەکی هەیەو بە جوانی یارمەتی ئەدا لە
بەڕێوە بردنی ئەرکی ماڵداریو لێ پرسراوە لە
پەروەردەی منالو سەروکاری مالدا .

ئوسامە : کوڕی گەورەی ماموستایە ، قوتابی پۆلی
پێنجەمی ئامادەیی یە .

حەمزە : کوڕی بچوکی ماموستایە ، قوتابی پۆلی
سێهەمی ناوەندی یە ..

نەسیبە : تاقە کچی مامۆستایەو لە پۆلی یەکەمی
ناوەندی‌یە ، شایانی باسیشە کە بە جوانی ئادابی
شەرمەی ئافرەتی موسڵمان ڕانەگرێت ، هەرچەندە
هاورێکانی تانەی لێ ئەدەن ...

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿٢٩﴾ وَإِذْ قَالَ
رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي ٱلْأَرْضِ خَلِيفَةً ۖ قَالُوٓا۟ أَتَجْعَلُ فِيهَا
مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ ٱلدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ
لَكَ ۖ قَالَ إِنِّيٓ أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلْأَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ
عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسْمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمْ
صَٰدِقِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا۟ سُبْحَٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ
ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئْهُم بِأَسْمَآئِهِمْ ۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم
بِأَسْمَآئِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ إِنِّيٓ أَعْلَمُ غَيْبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَأَعْلَمُ
مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

[زستانەکەی زۆر سەخت و پڕ لە سەرماو سۆڵەیە ، دەرو دەشت و کێو تارای سپی بەفریی پۆشیوە ، بەڵام ماڵی « مامۆستا رەحیم » چ باکیانە کە چۆلەکەو مارو مێروو وبێ نەوایان بەدەست سەرماوە زیل و یەمیانە ، چونکە زۆپاکەی ئەوان هەمیشە تاو بوو .. هەر کە شەو دائەهات خێزانەکەی مامۆستا بە دەور و بەری زۆپاکەدا گرد ئەبوونەوەو گوێیان لە چیرۆکە خنجیلانەکانی مامۆستا ئەگرت . . بە شێوەیەك کە زۆرتر لە کۆڕێکی ئەدەبی ئەچوو نەك خێزانێکی کوێستان نشین .

ئەمشەو « ئوسامە »ی کوڕی داوای گێڕانەوەی چیرۆکێکی زۆر گرنگ و پێویستی کرد . . ئەو چیرۆکەی کە دەمێکە چاوەڕێی ئۆرەیەتی . . چیرۆکی دروست بوونی یەکەم مرۆڤ ... سەرگوزەشتەی ئادەم پێغەمبەر - درودی خوای

لەسەربێ -] .
ئوسامة : بابە گیان ئەمشەو نۆرەی چیرۆکی باوکە
کەورەمانە ، ئادەم پێغەمبەر ـ درودی خوای لەسەربێ
ـ چونکە بەڕاستی زۆر باسێکی گرنگو پێویستە ..
خـــێزان : (بەتێکڕا) ئەرێ بە خوا باسێکی
پێویستو خوشە ..
مامۆستا ڕەحیم : ڕۆڵە گیان جۆیشم ولم نیازە ..
چـونکە بەڕاستی ئەم سەرماو سۆڵەیە کە ئەم
جیهانەی داگرتۆتەوە ناچارمان ئـەکا لاشەمـان
بەم زۆپایە گـــەرم کەینەوەو گیانو هەستیشمان
زۆپایەکی بۆ تاوکەین .. لە ســەرگوزەشتەی
پێغەمبەرانیش خـــۆشترو گەرمو نەرمـتر چنـگ
ناکەوێ .. هەم لە سەرمای ئەم زستانە
ڕزکارمان ئەبێو هـەم هێزو تواناو وزەی
ڕامالینی بەفرو تەرزەی ڕێکامان دەست ئەکەوێ ..
چونکە پیاو ڕێکای سەختو دوری لەڕێدا

بوو ئەبێ خـۆی گـەرم کاتەوەو چاك تفاقی سەفەر بپێچێتەوە . . بڕیار بۆ ئەم چلەی زستانە بـە ڕەفیقی ئەم زوپایەو چیرۆك خوانی چیرۆکەکانی قورئانی پیرۆز بەرینە سەر . .

بەڵام پێشەکی پێتان ڕائەگەیەنم ئەوەی کـە لە قورئاندا نەبێ بۆتانی نەگێڕمەوە ، چونکە تەنها قورئانو چیرۆکی قورئانە توانای گـەرم کردنەوەی ئیمەی ڕێبواری هـەیە ، بەڵام قـەرزارم بن ئەگـەر لە گێڕانەوەی ئـەم چیرۆکانە دریغی بکەن لای ئەوانەی کـە کەڵکی لێ وەر ئەگرن‌و خەساری ناکەن . .

ا چاوو گوێی هەموو خێزانەکە ، ئاراستەی دەم‌و زمانە پاراوەکەی مامۆستا بوو بوو ، هـەمـوو گ وێ قـولاخ وەستابوون بـە دیاریەوە تا لەخەزێنەی بیرو هۆشە تیژەکەی بەشیان بـدا . . تا لە کۆکاوی دنیـا دیـدەیی‌و

دینداریەکەی بەهرەوەریان بکا . . لە
ناکاو قەڵەمەکەی فڕێ داو لێی هاتە
سەر چۆکو ڕووی کردە دایکی ئوسامە] .
مامۆستارەحیم : بەو شەرتەمان کردبێ تا ئەم
چیرۆکە تەواو ئەبێ قۆری چایەکەی تۆ لەسەر
ئاگرەکە دانەگیرێو پیاڵەکەی منیش لەبەر
دەمما هەڵنەگیرێ ... ڕۆڵەکانم ، خێزانە
بەختیارەکەم گوێم بۆ بگرن :
کاتێك کە خوای پەروەردگار زەویو ئاسمانی
دروست کرد بۆ پەرستشو فەرمانبەریو
هەڵسوڕاندنی ئیشو کاری خۆی ، ویستی
جێنشینێکی بەهرەمەندو کارگوزار بخاتە
سەر ئەم زەویە بۆ ئاوەدان کردنەوەیو ژێر
بارخستنی ئەم بوونەوەرە (کَوْن) ، تەنها بۆ
ئەوەی گەورەیی خوا ئاشکرا بێو خواناسی
تیابکرێ ..

خوا ئەفەرموێ ڕوبەڕوی فریشتەکان :

« من ئەمەوێ خەلیفەو جێ‌نشینێك لە زەویدا دابنێم » فریشتەکان سەرسام بوون‌و کوت‌و پڕ وتیان :

« ئایا تۆ کەسێك دائەنێی بە جێگەدار کە خراپە بکاو خوێن ڕێژ بێ ، کەچی ئێمە دانێی کە هەمیشە فەرمانبەرو مل کەچین ؟! » .

خوای پەروەردگاریش پێی فەرمون :

« ئەوەی من ئەیزانم ئێوە نایزانن .. »

ئینجا خوای گەورە لە قوڕ ئادەمی دروست کرد وە لە گیانی خۆی ، گیان‌و ژیانی پێ بەخشی ، وە کردی بەو جێ‌نشینەی کە پێشتر هەولی دا بە فریشتەکان .. وە فێری ناوی هومو شتێکی ئەم زەویەی کرد . .

وە بۆ ئەوەی بۆ فریشتەکانی ڕوون بکاتەوە کە ئادەم شایستەی ئەو فرمانەیەو شیاوی ئەوەیە

کەجێ نشینی خواو سەرداریەتی بونەوەر بکا . .
بۆ ئەم مەبەستە چەند جۆرە شتێکی خستە بەر چاویان وە پێی فەرمون :
« ئادەی فریشتەکان ناوی ئەم شتانەم پێ بڵێن » . .
فریشتەکانیش بە حەپەساویەوە وتیان :
« خوایە ئێمە هیچ نازانین جگە لەوەندە نەبێ کە خۆت فێرت کردوین . . هەر خۆت هەموو شتێ ئەزانی » .
ئینجا خوا فەرمووی بە ئادەم :
« ئادەی تۆ ناوەکانیان پێ بڵێ » ..
ئەویش بە ئاسانی ناوەکانی پێ وتن . . بێ گومان لێرەدا زانایی‌و لێهاتوویی‌و شایستەی ئادەم دەر ئەکەوێت .
ئینجا خوا فەرمووی بەفریشتەکان :
« ئەوەتە من پێم نەوتن باشتر ئەزانم‌و

ئاكام لە هەموو شتێکە ؟! » (١)

حەمزە : بابە گیان حەز ئەکەم بۆمان ڕون بکەیتەوە

کە چۆن باوکە ئادەم لە قوڕ دروست کراوە چونکە بەڕاستی لەشی مرۆڤ زۆر دوورە لە گڵو قوڕەوە ئەگەر بە سەر زارەکی سەیر بکرێ .

مامۆستا : ڕاستە بە سەر زارەکی سەیر بکرێ

لەشی مرۆڤ زۆر دوورە لە گڵو خاکو قوڕەوە .. بەڵام مەسەلەی دروست بونی یەکەم مرۆڤ لە قوڕ شتێکی سەلمێنراوە چ بەفەرمودەی خوا (٢) وە

(١) لە سورەتی « البقرة / ٣٠ ـ ٣٣ » .

(٢) لە سورەتی « السجدة »

ذلك عالم

الغيب والشهادة العزيز الرحيم ۞ الذي أحسن كل شيء خلقه وبدأ خلق الإنسان من طين ۞ ثم جعل نسله من سلالة من ماء مهين ۞ ثم سواه ونفخ فيه من روحه

چ بەزانیاریو لێکۆڵینەوەی کیمیایی .. زانایان ئیسپاتی ئەوەیان کردوە کە ئەگەر مشتێك خۆڵی ئەم زەمینە بهێنیو لێکۆڵینەوەو شی کردنەوەی کیمیاوی بەسەردا بکەی لە ئەنجاما بۆت دەرئەکەوی کە «١٦» عونسری تیایە .. وە هەروەها پارچەیەك لە لەشی مرۆڤ بهێنیو وە بیخەیتە ژێر لێکۆڵینەوەی کیمیاوییەوە ئەبینی هەمان شێوە بریتیە لەو «١٦» (عنصر = توخم) کە ئەمانەن :

ئۆکسجین ـ کاربۆن ـ هایدرۆجین ـ نایترۆجین کالسیۆم ـ فوسفۆر ـ کلۆر ـ گۆگرد ـ پۆتاسیۆم ـ سۆدیۆم ـ مەگنیسیۆم ـ ئاسن ـ یۆد ـ سلیکۆن مەنگەنیز .. (١)

نەسیبە : باشە ئەو شتانە ـ عناصر ـ ی دروست

---

(١) لە کتێبی «ئادەم» دانراوی مامۆستا «بهي الخولي» وەرگیراوە ..

بونی لەشی ئادەمیزادن ، ئەی گیان ـ روح ـ چیە؟ مامۆستا : بەڕاستی تائێستا کەسێك لەبارەی ڕۆحەوە هیـچ نازانێ ، کەچی هەیشە ! ئەوەتە زەلامێك تەنها ئەو گیانەی لێ دەرئەچێ ، ئیتر لەشی ساغو سەلیمە کەچی بە مردوو حیسابەو دوای ماوەیەك ئەو لەشە نـاسـكو ئازایەی ئەوسـای ئەڕزێو ئەبێتەوە بەخاك . .

هەمان پرسیار لە کاتی خۆیا کرا لە پێغەمبەری پێشەوا ـ صلی الله علیه وسلم ـ . وەڵامەکەی نەزانیو وەستا بە دیار ئاگادار کردنی خواوە ، پاش ماوەیەك وەڵامەکەی بەم ئایەتەبوو :

« وَيَسْئَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الروحُ مِنْ أمْرِ رَبِّي وَمَا أوتيتم منَ العلم إلا قليلا » . . [الاسراء / ٨٥] .

واتە : وە لێت ئەپرسن کە . . گیان » چیە؟

بلێ : گیان نهێنیەکی خوایی‌یەو ئێوە ئەوەنـدە ئاگاداریتان نەدراوەتێ کە پەی بەو شتانە ببەن ..

جا لە ڕاستی‌دا گەورەیی‌و گرنگی ئادەمیزاد لەو خەڵاتە خواییەوەیە ، واتە (روح) . ئە گینا کاتێك کە ئەو خەڵاتەی لێ سەندرایەوە ـ واتە مرد ـ بە پەلە ئەبێ بخرێتە ناوخاکەوە یا سەر نوگم بکرێ ئەگینا بۆگەن ئەکاو ژیان لە عالەم تێك ئەدا . . ئینجا ئەبێ بزانین نهێنی ئەو سەرداری‌و مەزنیەی کە مرۆڤ هەیەتی ئەگەڕێتەوە بۆ ئەوگیانە کە مەگەر خــوا بزانێ چیە ، ئەوەنـدە هەیە (دیاریەکی) خوایی‌یەو لە خودی زاتی خۆیەوە بەخشراوە بەو پارچـە قوڕەی کە خـوا کردویەتی بە سـەرداری سەرزەوی وجێ‌نشینی خۆی . (١)

ئوسامە : بابە پرسیارێك ، ئاوا بۆچی فریشتەکان

---

(١) «وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُوحِي» [الحجر] ٢٩ .

ئەو ناوانەیان نەزانیو باوکە ئادەم زانی .. ؟ !

مامۆستــا : ڕۆلە کیان ئەوە لەبەر ئەوە بوو کە ئەو شتانە گشت پەیوندی بە ژیانی ئادەمەوە هەبوو وە نــاوی زانیبون لە کاتی پێشـوودا.. چونکە ئەو شتانە گشت کەرەسەی فرمانەکەی بوون ، وە ئەبوایە ژێر باریان بخاو سوودیان لێ وەربگرێ ..

بەلام فریشتەکان هیچ پەیوەندیەکیان بەو شتانەوە نەبوو ، وە هیچ ئیشێکیان بەشتو مەکی سەر زەوی‌و ئاسمان نیە . بەلکو تەنها ئیشیان پەرستش‌و فەرمانبەری خوای میهرەبانە ، نە وچان ئەدەن وە نە خواردن وئارەزویان هەیە .. جگە لە مانەش خوای میهرەبان ئەیویست بەم نموونەیە گەورەیی‌و لێهاوویی ئادەم بە فریشتەکان بسەلمێنێ ..

تا ئێرە ئەمشەو بەسە ، خوا کۆمەك بێ سبەی شـەو هالاوێکی تر لە کوورەی گەرم‌و گوڕی

سەرگوزەشتەی ئادەم پێغەمبەر - درودی خوای لەسەربێ - وەرئەگرین ..

بسم الله الرحمن الرحيم

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَن تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾ قَالَ أَنظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَآتِيَنَّهُم مِّن بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَن شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾ قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُومًا مَّدْحُورًا لَّمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكُمْ أَجْمَعِينَ

[الأعراف]

[بەم باران‌و تۆفە مامۆســـتا نەیئەتوانی بچێ بۆ مزگەوت ، هەر لە پەنازۆپاکەدا نوێژەکەی خەوتنانی کردو شانی دادا ، ئینجا قورگی لێ ساف کردو بانگی کردە « ئوسامە » و « حەمزە » و « نەسیبە » وە « فاطمەخان » ی دایکان .. هەموویان لەزۆپاکە کۆمەڵیان کردو لەوەدا بوو مامۆستا قسە بکا ، بەڵام نەسیبە لێی هاتە پێش‌و وەك یەکێك مەراقی قسەیەکی بێ ...]

نەسیبە : ئەرێ بابە دوێ شەو باسی ئەوەت کرد کە خوای پەروەردگار ئادەمی کردوە بە جێنشینی خۆی بۆ سەرداریەتی و ئاوەدان کردنەوەی زەوی .. بەڵام من لەوە حاڵی نەبوم کە ئایا حەزرەتی ئادەم بێ باوك‌و دایك لە کێ بووە ئایا چۆن لەقوڕ دروست بوە ؟

مامۆستا : زۆر جوانە رۆڵە گیان ، ئەبوایە

ئەوەمان لەیاد نەچوایە کە خـوای پەروەردگار
بە فریشتەکان ئەفەرموێ من مرۆڤم دروست کردوە
لە قوڕ جا کە گیانم کرد بە بەریا ئێوەش کڕنوشی
ڕێزی بۆ ببەن . مـانای وایە باوكو دایكی نەبوە
وە لەقوڕی سوورەوە کراو دروست بوەو خوا گیانی
کردوە بە بەریا .. وە ئێستاش زانیاری دەری خستوە
کە لەشی ئادەمـیزاد لە قوڕ دروست بوەو گیـانی
کراوە بە بەرا ـ هەروەك باسمـان کرد ـ وە پاش
مردنیش ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو شتانە ، وە لای خوایش
هیچ شتێ گرنگ و نەگونجاو نیە ..

ئوسـامە : باشە بابە گیان ، ئەوا زانیمان کە

ئادەم لە قوڕ دروست بوەو گیانی کراوە بە بەرا ،
وە هەر چەند ئەمە دوورە لە پێش چاوی ئێمە بەڵام
لای خوا ئاسانەو هیچ دوورنیە .. بەڵام من ئەوەم لا
سەیرە کە چۆن خوا ئەمر ئەکا بە فریشتەکان سوجدە

ببەن بۆ ئادەم ؟ چونکە ناگونجێ خوا فەرمان بکا بە سوجدە بردن بۆ غەیری خۆی ..

مامۆستا : ئەمیش جوازو ڕاستە ، بەڵام سوجدە دووجۆری هەیە : سوجدەی پەرستن کە بۆ غەیری خوا نابرێ ، وە سوجدەی ڕێز لێ گرتن و پێشوازی ، کە ئەم جۆرەی ئاخریانە خوا فەرمانی پێ کردوە لەم حاڵەتەدا .. بەم جۆرە خوای میهرەبان فەرمانی کردبە سوجدە بردنی گشت فریشتەکان بۆ حەزرەتی ئادەم ، بێ گومـان گشتیان فەرمان بەرییان کردو گوێ ڕایەڵییان کرد جگە لەو یەکەیان نەبێ کە ناوی « ئیبلیسە » فیزو نەکبەتی کرتی و سوجدەی نەبرد ..

بێ گومان شتێکی سەیر بوو کە بەندە سەرپێچی فەرمانی خـوا بکاو فـیز بیکرێ ، بۆیە خواوەنـد فەرموی :

« بۆچی سوجدەت نەبرد ئەی ئیبلیس ؟ »

شەیتانیش ووتی : چونکە من لەو باشترم ، ئەوت لە قوڕ دروست کردووەو من لە ئاگر ...

خوای گەورە خەشمو قینی لێ گرتو لە بەهەشت دەری کرد ، لە سەر ئەوبێ ئەدەبیو فیزو لەخۆ بایی بونەی .. فەرموی :

« لە عنەتت لێ بێ تا ڕۆژی دوایی » .

شەیتانیش وتی : خوایە مۆڵەتم بدەو بمهێڵەرەوە تا ڕۆژی سزاو پاداشت ..

خوای میهرەبانیش مۆڵەتی داو وێڵی کرد . ئینجا ئەویش لە داخانا سوێنی خوارد کە دەست بکاتە کومڕا کردنو هەڵ خەڵەتاندنی ئادەمو ئەوەکانیولە خشتەیان بەرێو ڕێی ڕاستیان لێ بگرێو لە هەموو لایەکەوە هێرش بکاتە سەر دڵەکانیانو وێڵیان بکات مادام ئەو بوو بە مایەی سەر گەردانیو ماڵ کاول بونی ..

خوایش فەرموی : چیت لە دەست دێ درێغی نەکەی ، چونکە فێڵو تەڵەکەو تەگبیری تۆ ناتوانێ موسڵمانی ڕاستە قینە لە ڕێ دەرکاو گومڕای بکا .. بەڵام ئەوانەی کە بە قسەت ئەکەنو شوێنت ئەکەونو شاگردیت ئەکەن ، ئەوانە وەك تۆ دوورن لە ڕەحمی خواوەو جێگایان هەر دۆزەخە .

[لە گەرمەی ئەم باسەدا بوون « مام أحمد » ی دراوسێیان بەدەنگە زوڵاڵەکەیەوە هاواری کرد]

مام أحمد : ئەوە نە نوستوون ؟ !

[ئینجا خۆی کرد بە ژوورا بێ پرس ومـاوە خواستن ، بۆ هەڵرشتنی ئەو دعایەو پروپاگاندەو هەواڵە درۆیانەی کە بە درێژایی ئەو ڕۆژە پەیدای کردبون .. ناچار مامۆستای زیرەك کۆتایی هێنا بە دانیشتنە کەیانو بە خێزانەکەی ڕاکەیاند کە تازە مەکەر سبەی شەو نۆرەی باسەکەیان بێتەوە] .

بسم الله الرحمن الرحيم

وَقُلْنَا يَٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ
شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَأَزَلَّهُمَا
ٱلشَّيْطَٰنُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ۖ وَقُلْنَا ٱهْبِطُوا۟ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَٰعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن
رَّبِّهِۦ كَلِمَٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

[البقرة]

بسم الله الرحمن الرحيم

وَيَا آدَمُ
اسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا
هَٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ
لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِن سَوْآتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَٰذِهِ
الشَّجَرَةِ إِلَّا أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَا
إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾ فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ
بَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ الْجَنَّةِ
وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَا إِنَّ
الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ
لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

[الأعراف]

[بەم باران‌و تۆفە مامۆســتا نەیئەتوانی بچێ بۆ مزگەوت ، هەر لە پەنازۆپاکەدا نوێژەکەی خەوتنانی کردو شانی دادا ، ئینجا قورگی لێ ساف کردو بانگی کردە « ئوسامە » و « حەمزە » و « نەسیبە » وە « فاطمەخان » ی دایکان .. هەموویان لەزۆپاکە کۆمەڵیان کردو لەوەدا بوو مامۆستا قسە بکا ، بەڵام نەسیبە لێی هاتە پێش‌و وەك یەکێك مەراقی قسەیەکی بێ ...]

نەسیبە : ئەرێ بابە دوێ شەو باسی ئەوەت کرد کە خوای پەروەردگار ئادەمی کردوە بە جێنشینی خۆی بۆ سەرداریەتی‌و ئاوەدان کردنەوەی زەوی .. بەڵام من لەوە حاڵی نەبوم کە ئایا حەزرەتی ئادەم بێ باوك‌و دایك لە کێ بووە ئایا چۆن لەقوڕ دروست بوە ؟

مامۆستا : زۆر جوانە رۆڵە گیان ، ئەبوایە

ئەوەمان لەیاد نەچوایە کە خوای پەروەردگار بە فریشتەکان ئەفەرموێ من مرۆڤم دروست کردوە لە قوڕ جا کە گیانم کرد بە بەریا ئێوەش کڕنوشی ڕێزی بۆ ببەن . مانای وایە باوکو دایکی نەبوە وە لەقوڕی سوورەوە کراو دروست بوەو خوا گیانی کردوە بە بەریا .. وە ئێستاش زانیاری دەری خستوە کە لەشی ئادەمیزاد لە قوڕ دروستبوەو گیانی کراوە بە بەرا ـ هەروەك باسمان کرد ـ وە پاش مردنیش ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو شتانە ، وە لای خوایش هیچ شتێ گرنگێ نەگونجاو نیە ..

ئوسامە : باشە بابە گیان ، ئەوا زانیمان کە

ئادەم لە قوڕ دروست بوەو گیانی کراوە بە بەرا ، وە هەر چەند ئەمە دوورە لە پێش چاوی ئێمە بەڵام لای خوا ئاسانەو هیچ دوورنیە .. بەڵام من ئەوەم لا سەیرە کە چۆن خوا ئەمر ئەکا بە فریشتەکان سوجدە

ببەن بۆ ئادەم ؟ چونکە ناگونجێ خوا فەرمان بکا بە سوجدە بردن بۆ غەیری خۆی ..

مامۆستا : ئەمیش جوازو ڕاستە ، بەڵام سوجدە دووجۆری هەیە : سوجدەی پەرستن کە بۆ غەیری خوا نابرێ ، وە سوجدەی ڕێز لێ گرتن‌و پێشوازی ، کە ئەم جۆرەی ئاخریانە خوا فەرمانی پێ کردوە لەم حاڵەتەدا .. بەم جۆرە خوای میهرەبان فەرمانی کردبە سوجدە بردنی گشت فریشتەکان بۆ حەزرەتی ئادەم ، بێ گومـان گشتیان فەرمان بەرییان کردو گوێ ڕایەڵییان کرد جگە لەو یەکەیان نەبێ کە ناوی « ئیبلیسە » فیزو نەگبەتی گرتی‌و سوجدەی نەبرد ..

بێ گومان شتێکی سەیر بوو کە بەندە سەرپێچی فەرمانی خـوا بکاو فـیز بیکرێ ، بۆیە خواوەنـد فەرموی :

« بۆچی سوجدەت نەبرد ئەی ئیبلیس ؟ »

شەیتانیش ووتی : چونکە من لەو باشترم ، ئەوت لە قوڕ دروست کردووەو من لە ئاگر ...

خوای گەورە خەشمو قینی لێ گرتو لە بەهەشت دەری کرد ، لە سەر ئەوبێ ئەدەبیو فیزو لەخۆ بایی بونەی .. فەرموی :

« لە عنەتت لێ بێ تا ڕۆژی دوایی » .

شەیتانیش وتی : خوایە مۆڵەتم بدەو بمهێڵەرەوە تا ڕۆژی سزاو پاداشت ..

خوای میهرەبانیش مۆڵەتی داو وێڵی کرد . ئینجا ئەویش لە داخانا سوێنی خوارد کە دەست بکاتە کومڕا کردنو هەڵ خەڵەتاندنی ئادەمو نەوەکانیولە خشتەیان بەرێو ڕێی ڕاستیان لێ بگرێو لە هەموو لایەکەوە هێرش بکاتە سەر دڵەکانیانو وێڵیان بکات مادام ئەو بوو بە مایەی سەر گەردانیو ماڵ کاول بونی ..

خوایش فەرموی : چیت لە دەست دێ درێغی نەکەی ، چونکە فێڵو تەڵەکەو تەگبیری تۆ ناتوانێ موسڵمانی ڕاستە قینە لە ڕێ دەرکاو گومڕای بکا . .
بەڵام ئەوانەی کە بە قسەت ئەکەنو شوێنت ئەکەونو شاگردیت ئەکەن ، ئەوانە وەك تۆ دوورن لە ڕەحمی خواوەو جێگایان هەر دۆزەخە .

[لە گەرمەی ئەم باسەدا بوون « مام أحمد » ی دراوسێیان بەدەنگە زولاڵەکەیەوە هاواری کرد]

مام أحمد : ئەوە نە نوستوون ؟ !

[ئینجا خۆی کرد بە ژوورا بێ پرس ومـاوە خواستن ، بۆ هەڵڕشتنی ئەو دعایەو پروپاکاندەو هەواڵە درۆیانەی کە بە درێژایی ئەو ڕۆژە پەیدای کردبون .. ناچار مامۆستای زیرەك کۆتایی هێنا بە دانیشتنەکەیانو بە خێزانەکەی ڕاکەیاند کە تازە ئەگەر سبەی شەو نۆرەی باسەکەیان بێتەوە] .

بسم الله الرحمن الرحيم

وَقُلْنَا يَـٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَـٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَأَزَلَّهُمَا ٱلشَّيْطَـٰنُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ۖ وَقُلْنَا ٱهْبِطُوا۟ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَـٰعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن رَّبِّهِۦ كَلِمَـٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

[البقرة]

بسم الله الرحمن الرحيم

وَيَٰٓـَٔادَمُ
ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا
هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٩﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا ٱلشَّيْطَٰنُ لِيُبْدِيَ
لَهُمَا مَا وُۥرِيَ عَنْهُمَا مِن سَوْءَٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَىٰكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَٰذِهِ
ٱلشَّجَرَةِ إِلَّآ أَن تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ ٱلْخَٰلِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَآ
إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ ٱلنَّٰصِحِينَ ﴿٢١﴾ فَدَلَّىٰهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا ٱلشَّجَرَةَ
بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ ٱلْجَنَّةِ
وَنَادَىٰهُمَا رَبُّهُمَآ أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكُمَا ٱلشَّجَرَةِ وَأَقُل لَّكُمَآ إِنَّ
ٱلشَّيْطَٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ
لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ

[الأعراف]

[ئەمشەو ماڵی مامۆستا رەحیم هەریەکە خەریکی
شتێکن ، ئەوەی لە بیریان چووبێتەوە هەر کۆنگردو
کۆرە چیرۆك خوانیەکەی مامۆستا بوو .. تا ئوسامەو
حەمزە نوێژی خەوتنانیان لە مزگەوت بە جەماعەت
کردو بە شێنەیی گەڕانەوە بۆ ماڵەوە ، سەیر ئەکەن
لەوە ناچێ باوکیان چیرۆکەکەی لە یـاد بێ ،
ئەوانیش خۆیان بێ دەنگ کرد تابزانن کەی جەرەسی
کردنەوەی کۆڕەکە لێ ئەدا .. دەنگ نەبوو تا
(فاطمەخان)ی دایکیان لە ئیش و کار بووەوەو خۆی
کرد بە ژوورا ، سەیر ئەکا دەوری زۆپاکە چۆڵەو
هێشتا کۆڕ گەرم نەکراوە ، بەسەر سامیەوە وتی :]

فاطمەخـان : ئەرێ ، باوکـی ئوسامە بۆچی لە
چیروکەکەمان بۆ ناگێڕیتەوە ؟ خۆ وابزانم درەنگ بێ؟

[مامۆستاش کتێبەکەی بەردەمی پێچایەوەو
بێ پەروا بەرەو زۆپاکەخۆی کشاند .. ئوسامە کردی

بەگەمەو وتی :]

ئوسامە : بابە ، مادام ئەمشەو دایکم فریامان کەوت ئەبێ باسی دایکە گەورە « حەوا » مان بۆ بکەی .

مامۆستا : [بەپێکەنینەوە] بە خوا ڕۆڵە ڕاست ئەکەی هەر چەند بێ منەت سەرەی ئەو باسەبوو .

ئەوە بوو وتمان شەیتان سەر پێچی فەرمانی خوای کردو لە بەهەشت دەرکراو سوێندی خوارد کەڕێی ڕاست لە ئادەمو نەوەکانی بگرێو سەرگەردانیان بکا . با لێرەدا ئەم باسە بوەستێنینو بگەڕێینەوە بۆسەر باسی نەوەی کە باوکە ئادەم تەنیایی و بێ کەسیو بێ هاودەمی خەریك بوو بێ تاقەتی بکا ، تا خوا کردی شەوێکیان بەو بێ تاقەتیەوە سەری نایەوەو کاتێ کە ڕۆژی لێ بوەوە سەیر ئەکات ئافرتێك لەتەنیشتیەوە دانیشتوە ، زۆر

سەرسام بوو ، لێی پرسی : تۆ چیت ؟! ئەویش وتی : من ئافرەتم .. ئادەم وتی .. ناوت چیە ؟ وەڵامی دایەوە : ناوم نازانم .. ئادەم وتی ناوت (حەوا) یە .

بەم شێوەیە خوا هاودەمو هاو سەری ژیانی بۆ باوکە ئادەم گەیاند تا پێکەوە ژیان بەرنە سەرو دڵیان دامەزراو بێ ..

نەسیبە : بابە گیان ، ئایا دایکە حەوا لەچی دروست بووە ؟

مامۆستا : ڕۆڵە گیان ، ئەوە بوو وتمان کە بەو شێوەیە دایکە حەوا سەر لە بەیانیەك لە تەنیشت باوکە ئادەمەوە سەری هەڵدا .. بەڵام بۆ باسی ئەوەی لەچی دروست بوە ، خوای مەزن ئەوەندە ئەفەرموێ کە ئێمە مەردوممان لەیەك کەس دروست کردوەو

هەر لەو کەسەش هاوسەرمان بۆ دروست کرد .(١)
مانای وایە دایکە حەوا لە بلوکە ئادەم جیا کراوەتەوەو
لەو دروست بوە ، گرنگ ئەوەیەکە ئەمە دەری ئەخا
ژن و پیاو لەیەك لاشە جیا کراوەنەتەوەو زۆر پێویستیان
بە جووتی و هاوسەری هەیە ..

لە پاشا خوای گەورە فەرمانی کرد کە ئەم
ژن و پیاوە لە بەهەشتدا بژین وە ژیانێکی بەهەشتیانە
بەرنە سەر .. وە چی وە چۆن ئارەزوو ئەکەن
بیکەن .. بە مەرجێك تەنها لەو درەختە نەخۆن
کە بۆی دیاری کردبون .وە ئاگاداری کردن کە
شەیتان دوژمنیانەو پێویستە خۆیانی لێ لابدەن و بە
قسەی هەڵنەخەلەتێن .. چونکە داخلە دڵەو پاك

(١) « النساء/١ »

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفۡسٖ وَٰحِدَةٖ وَخَلَقَ مِنۡهَا
زَوۡجَهَا

بوونەوەی نیە لە عاستی ئادەمو نەوەکانیدا .

بێگومـان ئادەمو حەوا لەخۆشیو بەختیاریەکی زۆرابوون لە بەهەشتا وە وەك فریشتە بە ژیانێکی بەهەشتیانە ئەژیان .. ئیتر بیرێکیان لەوە نەئەکردەوە کە نزیکی ئەو درەختـە قەدەغە لێکراوە بکەون . بەلام شەیتانی داخ لەدل ودوژمنیان هەمیشە لەمەلاسدا بوو کە فرسەتیـان لێ بێنێو لەو نازو نیعمەتەیان بکاو هەق دەربەدەری خۆی لێیان بسـەنێ .. ڕۆژێك لێیان نزیك بوەوەو لە دیمەنی کەسـێکی دلسۆزا لێیان هاتە پێشو وتی : ئەرێ کاکە ئادەم ناتەوێت درەختێکت پیشان بدەم کە لێی بخۆی ئیتر نەمر ئەبیو مولکی نەبڕاوەت دەستگیر ئەبێ ؟ باوکە ئادەمیش زۆر سەرسام بوو لەم ئامۆژگاریە دلسۆزانەیەو لێیپرسی : کامەیە ئەو درەختە ؟ !

ئەویش بە پەلە دەستی درێژ کرد بـۆ ئەو

درەختەی کە خوا قەدەغەی لێ کردبوو .. ئادەم و حەوا وەك لەبانێك بخرێنە خوارەوە ڕاپەڕینو بیری فەرمانی قەدەغە کردنی ئەو درەختەیان کردەوەو زانییان ئەمە شەیتانەو ڕێی خراپیـان بۆدائەنێ .. دەمو دەس ڕایان کردو گوێیان نەدایە ..

پاش ماوەیەکیتر لە بەرگێکـی تردا ، وە بە دڵسۆزی وخۆشەویستیەکی زیاترەوە لێیان هاتە پێشو پێی وتن :

بۆیە خـوا ئەو درەختەی لێ قەدەغە کردوون تانەبن بە فریشتەو نەمرێتان دەست گیر نەبێو لە خۆشی ئەم بەهەشتە بەرینە بەری بن . ئەم جارەش ڕایان کردەوە لە دەستی وبە گوێیان نەکرد .. ئەویش ناچار ڕای کرد بەدوایاناو سوێندی بۆ خواردن کە مەبەستی پاکەو بۆ خۆشی و بە ڕژەوەندی ئەوانیەتی .

ئادەمو حەوا هەلویستانو بە سوێندەکەی سارد بولەوە ، چونکە بە لایانەوە سەیر بوو سوێند بەدرۆ بخورێ .

دایکە حەوا ڕوی کردە باوکە ئادەمو بەدوو دلیەکەوە وتی :

ئەرێ ئەم شەخسە سوێندی خوارد ، تۆ بلێی بە درۆبکا ؟! ئادەم وتی :

بە خوا نازانم ، بلێی ڕاست بکا ؟!

حەوا وتی :

بەڕاستی من بڕوا ناکەم درۆمان لەگەلا بکا چونکە هیچ بەرژەوەندی ئەوی تیا نیە ..

ئادەم وتی :

ئاخر سوێندی خوارد ، قابیلە سوێند بە درۆوە بخورێ ؟ !

نازانم ، بلێم چی ؟ بەدەم ئەم قسانەوە پێکەوە

بەرەو درەختەکە کەوتنە رێ و لەبەروبوومەکەیان خوارد .. شەیتان بۆ یەکەم جار دەستی هێنا بەسەر دڵیاو یەکەم ئاواتی هاتەدی .. کە بە دووچاوی خۆی دی ئادەم ـ کە یەکەم ملۆزمی ئەو بوو ، وە لەسەر ئەو دەربەدەرو لەعنەت بار کراو بێ ئەمری خوای کرد ـ وا بە پیلانی ئەم هەڵخەڵەتاو یەکسەر ـ لەم کاتەدا کە بەرەو درەختەکە نزیک بوبوونەوە ـ لاشەی ئادەمو حەوا ڕووت بوو وە شوێنە داپۆشراوەکانیان دەرکەوت ، شەرمەساری و تەریقی ناوچەوانی ئادەمو حەوای داگرت .. حەپەساویەك کرتنی کە نەیان ئەزانی چی بکەنو بە چ کونێکا خۆیان نوقم بکەن .. دڵو دەرونیان خەجاڵەتی دیوانی خوابوو .. ڕووت وقوتی یەکجار شەرمەساری کردن .. ناچار کەڵای درەختەکانیان ئەگرت بەخۆیانەوە تا عەیبەکانیان داپۆشن . ئەم سووچو ئەو سووچی بەهەشتیان ئەکردو ئەیانویست لەبەر چاوی سەرپەرشتیارو

دروستکەری خۆیان ڕابکەن ، بەڵام چاریان نەبوو.. بەهەر لایەکا ئەچوون هەرماواو ماڵی خوابوو . تا بەزەیی و ڕەحم و سۆزی خوا شەپۆلی بۆ هاویشتن و بانگی لێ کردن :

« ئەوە من ئەو درەختەم لێ قەدەغە نەکردن ؟.. پێم نەوتن شەیتان دوژمنێکی گەورەیە و وریا بن نەتان خەڵەتێنێ ؟ . ئەی بۆ هەڵخەڵەتان و بە قسەتان کرد ؟ .. » .

هاواری پەشیمانی و شەرمەزارییان بەرز کردەوەو وتیان :

« خوایە زوڵممان لە خۆمان کرد بە سەر پێچی فەرمانی تۆ ، وە ئەگەر تۆ لێمان نەبووریت و چاوپۆشیمان لێ نەکەی ئەوا زەرەرمەندو ماڵ کاولی هەردوو دنیا ئەبین » .

بەم جۆرە شەیتان توانی بەسەر ئەو هەموو نازو

نیعمەتەی بەهەشتدا باوە گەورەو دایە گەورەمان هەڵخەڵەتێنێ بەو درەختە بچکۆڵەیە ..

نەسیبە : بابە گیان پرسیارێك ، ئایا ئەم درەختە چی بوو وا بوو بە هۆی سەرگەردانیو تاوانکاری حەزرەتی ئادەم وحەوا ؟!

مامۆستا : بەڕاستی کیژی من ، مەسەلە گرنگی ئەو درەختە نەبوو .. چونکە ئەو درەختە وەك ئەڵێن (گەنم) بووە کە بە درەخت دانانرێ وە ئەبێ پێی بوترێ ڕوەك (نبات) .. بەڵام هەرچی بووبێ شایانی ئەوە نەبوو کە بە سەر ئەو هەموو نازو نیعمەتی بەهەشتەدا دلیان بۆی لێ بدا .. بەڵام بناغەی شتەکە ئەوەیە کە خوای گەورە ئەو درەختەی بۆیە قەدەغە کرد کە بە کردارو وەك (پەراوە) دەربکەوێ کە دوژمنایەتی شەیتانو بە چکەکانی لە قالبو پلەیەکی زۆرو زیادایە ، وە هەروەها ئادەمو

ئەوەکانیش ناتوانن لە بەردەم پیلانەکانی شەیتاندا خۆیان ڕابگرن ... ئەگەر بە ئیمانو باوەڕی قایم خۆیان چەکدار نەکەن ، وە دەماری کینلیەتیو دل فەقیری لە خۆیانا نەمرینن .. وە هیچ کات نابێ لە شەیتانو پیلانەکانی ئەمین بن ..

فاطمەخان : بەڕاستی کۆشەی ئەم شەوەمان چەند دەرسێکی گرنگو باسێکی سامناکی هێنایەوە بیرمان ..

مامۆستا : ڕاستە ئێمە لەم کۆشەیەدا دەرسی وریا بوونەوە وحساب کردنی دۆستو دوژمن فێر ئەبین ، فێری ئەوە ئەبین کە مرۆڤ ـ هەر لەئادەمەوە تا ئەمڕۆ ـ قابیلی هەڵەو تێکەوتنو خەتایە ، بەهۆی ئەو پیلانو داوە ئاسنینانەی شەیتانی دوژمنمانەوە . بەڵام خۆش ئەوەیە کە بە ئاگری ئیمانو باوەڕی خوایی ئەو داوو زنجیرانە بتوێنینەوەو لەو تاوانو خراپانە پەشیمان بینەوە .. چونکە قابی

لێ‌خۆش‌بوونو چاوپۆشی خوا هەمیشەلە سەر پشتەو خوا زۆر حەز بە پەشیمان بوونەوەی بەندەکانی ئەکا.

فەرموودەیەکی جوانی زانایانی ئیسلامیش هەیە کە دلی ئێمەی تاوانبار وکەم دەرامەت خۆش ئەکا :

« بکرە گوناهو خراپەیەك کە شەرمەساری‌و کزی بەردەم قاپی خوا بە خاوەنەکەی ببەخشێ باشترە لای خوا لە پەرستش‌و بەندایەتیەك کە سەرکەشی‌و فیز بە خاوەنەکەی ببەخشێ » .

ئەوەتە ئادەم‌و حەوا تا ئەو گوناهەیان نەکرد دەستی پارانەوەو نزایان بەرزنەکردەوە ..

حەمزە : بە راستی بابە گیان زۆر جوانە ؛ خوا تۆمان بۆ بهێڵێ تا بەم دەرسە جوانانە کەریمان کەیتەوەو لە سەرماو سۆڵەی ڕۆژگاری کەچ ڕەو ڕزگارمان بێ ..

ئوسامە : بابە گیان ئەم دەرسەمان زۆر خۆش بوو .

بەلاّم دلی من شتێکی تیایەو ماخۆلانیەتیو ئەیەوێ تەکەرە بخاتە باوەڕمەوە ، ئەویش ئەوەیە کە ئایا خوای پەروەردکار ـ بە قوربانی ناوی بم ـ بۆچی ئەم ملۆزمەی بۆ باوکە ئادەمو ئێمەی گوڕ بە سەر ڕاسـت کردەوەو بۆچـی مۆڵەتی شەیتانیدا کە بمێنێتەوە تا ئەم دەورە پڕ لە تاوانە بێنێ ؟ ! !

مامۆستا : بە خوا ئوسامە گیان پرسیارەکەت زۆری

ترساندوم ، چونکە ئەترسم بێ ئەدەبی بێ بۆ ئێمەی هیچ نەزانو بەندە کە قسە لە ئیشی خوادا بکەینو وتەی [بۆچی ؟] بەکار بێنین ، چونکە ئەوە بلێین ئەبێ بلێین زەویو ئاسمانو مرۆڤو گیانلەبەران بۆچی دروست بوون .. ؟ بەلاّم نا ، خوای پەروەردکار ئەفەرمـــوێ : «لا يُسْـــأَلُ عما يَفْعَلُ وهم يُسْأَلون »(١) .

---

(١) واتە : پرسیار لە خوانا کرێ ، لەوەی کەئەیکا بەڵکو ئەو پرسیار لە دروست کراوەکانی ئەکا ..

بەلاّم تۆ - إن شاء الله - مەبەستت بێ ئەدەبی نیەو نیازت وەرگرتنی پەندو حیکمەتی ئیشەکەیە ..

بۆ وەلاّمی ئەمە ئەلێم بەڕاستی وەك پێشینان وتویانە : « بوار قاچو قولی ڕەشو سپی دەرئەخا » ، ئەگەر شەیتان نەبوایە پاكو پیسی ئەم خەڵکە نەئەکرا ... هەروەهـا خوای عالەمیـان خواهیشی وابوە کە ئەم ئەستێرەیە (واتەزەوی) بەڕێز ڕابگرێو ئاوەدانی بکاتەوە . جا ئەگەر ئەو تەگبیرە خواکردە نەبوایە ... باوکە ئادەمو دایکە حەوا لە بەهەشت دەر نەئەچوون ، وە مرۆڤ لە هونەری خۆ پاراستن لە دوژمن ناحاڵی ئەبوو .. کەواتە : ئەوەندەمان بەسە کە خوای پەروەردگار بە نەخشەو ڕەنگ ڕێژی ئیشەکانی خۆی بوونی ئەو ملۆزمەی بە پێویست زانیوە .. تا سزاو پاداشت ببێو چاكو خراپ جیا بکرێتەوە .. جگە لەوەش کە خـوای گەورە نە

بەپەرستن گەورەیی زیاد ئەکا وە نە بە سەرپێچی لە گەورەییەکەی کەم ئەکات ، بەڵکو باکی لە هیچ ئەوە ئەهلی نامیهرەبانیو رەحمی فراوانی خۆیەتی کە پێغەمبەران ئەنێرێو رێگەی راست بۆ مەردوم دیاری ئەکا .. شەیتانیش دوای ئەوەی کە لەبەهەشت دەرکرا بە هۆی فیزەوە ، ئیتر لە ریزی فریشتەکانا نەما ، ئەم پیشەیەی گرتە دەست ، لە ئەنجامیشا هەر پەشیمان ئەبێتەوە وبە بەچکەو شاگردو شوێن کەوتوەکانی ئەڵێ : خوا بەڵێنی راستی ئەدانێو من بەلێنی درۆ ، کەچی بڕواتان بە من ئەکردو منیش نەم توانی بەڵێنەکەم بەرمەسەر . خۆ من هیچ دەسەلاتێکم بەسەرتانا نەبوو جگە لەوە نەبێ کە رێگەی خراپەم بۆ دیاری ئەکردنو ئێوەش پیایدا

ئەچوون وەبە کوێتان ئەکردم (١) .

وە لە دادپەروەری پەروەردگارەوە دوور نیە کە ئەم مۆڵەت دانو دلوا بەجێ هێنانەی شەیتان لە پاداشتی ئەوەدا بێ کە شەیتانیش تا ئەو کاتە خواپەرستو بەجێ هێنەری فەرمانەکانی خوابووە .

بێ گومانیش بێ کە ئێمەی بەندە هەرگیز چاومان

(١) لە سورەتی [إبراهیم]

وَقَالَ الشَّيْطَانُ

لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ

حوکمی ئەوەی نیە کە بە تەواوی نهێنی ئیشەکانی خوا ببینێ ، بەڵکو تەنها دەستنیشان کردنێکی دوور بە دووری‌یەو بەس ...

ئیتر درەنگە با بیکەین بە شەو ، ئەمشەو ، تا سبەی شەو خوا یاربێ لەئەنجامی سەرپێچیەکەی ئادەمو حەوا ئاگادارئەبین ..

بسم الله الرحمن الرحيم

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَن تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝

[البقرة]

بسم الله الرحمن الرحيم

۝ قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا ۖ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ۝

[طـٰه]

[مالی مامۆستـا ڕەحیم ئەمشەو بە کۆمەڵ لە دەوری زۆپاکەیان کۆبوونەتەوەو چاوەڕێی مامۆستا ڕەحیم ئەکەن کە لە نوێژو پاڕانەوەکەی ببێتەوە وکۆڕە چیرۆك خـوانیەکەی گەرم بکا .. زۆری پێ نەچوو هەستاو بەرماڵەکەی قەدکردو خێزان لەبەری هەڵسان و جێیان کردەوە لە نێوان خۆیاندا و هەموو دانیشتن و مامۆستا هاتە گفت :]

مامۆستا : دوێ شەو گەیشتینە ئەوەی کە شەیتان تواێ داخی دڵی خۆی بڕێژێ و مۆری بێ گوێیی و سەر پێچی فەرمانی خوا بنێ بەناو چەوانی ئادەم و حەوادا ، جا کە کەتنەکەی پێ کردن و تاوانەکەیان کرد ئینجا هەست و هۆشیان کەوتە جۆش و هەستیان بە

تاڵی خەتاباری کردو کەوتنە پاڕانەوەو داوای لێخۆش بوون .

بێگومان خواوەندی میهرەبان لە بەندەی خەتابارو پەشیمان خۆش ئەبێ .. بۆیە مژدەی لێخۆش بوونی دانێ .. بەڵام ئاگاداری کردن کە تازە مانەوەیان لە بەهەشتدا نابێو ژیانی بەهەشتیانەیان تەواو بوو ، وە ئەبێ بچنە سەر زەوی وە دەست بکەنە ژیانی مرۆڤانەو بۆ ماوەیەکی دیاری کراو بژین .. بەڵام ئەگەر پەیڕەوی تەگبیرو پەیامی خوا بکەن ؛ ئەوا گوزەرانێکی خۆش وپاشەڕۆژێکی باشیان ئەبێ وە هەرگیز سەرگەردان نابنو دیسانەوە ئەگەڕێنەوە بۆ بەهەشت ..

ئابەو جۆرە ئادەمو حەوا لە بەهەشت دەرکرانو دەستیان دایە ژیانی مرۆڤانە لەسەر ئەم زەویەدا ...
نەسیبە : ئەرێ بابە شەیتان دەوری دیار نیە دوای

کەتنەکەی ؟!

مامۆستا : شەیتان ئاواتی خۆی هێنایە دی بەوەی ئادەم و حەوای هەڵخەڵەتان .. ئیتر پاڵی لێ دایەوەو سەیری ڕەنجەڕۆیی و گێرۆدەیی و شەرمە ساری ئادەم و حەوای ئەکرد .. ئیتر دەرەقەتی ئەوان نەئەهات چونکە تازە تامی تاڵاوی هەڵخەڵەتاندن و پیلانەکانیان کرد بوو .. بۆیە ئیتر کەوتە تەنینی داوو زنجیری هەڵفریودان بۆ نەوەکانی ئادەم ..

ئوسامە : بابە گیان ، داخۆ ئەو بەهەشتە کام بەهەشتە بووبێ ؟ ئەوەیەکە لە پاداشتا خوا ئەیبەخشێ بە موسڵمانان یان یەکێکی تر بووە ؟!

مامۆستا : ڕاستیەکەی هێشتا بۆ کەس ساغ نەبۆتەوە کە ئەو بەهەشتە کامەیەو لەکوێیە .. چونکە لە قورئان و فەرموودەکانی پێغەمبەردا - ﷺ - باس نەکراوە ، وە زاناکانیش بۆیان ساغ نەبۆتەوە ،

بەڵام چەند ڕایەك هەیە لەم بارەیەوە :

هەندێك ئەڵێـن : ئەو بەهەشتە ئەوەیە کە بۆ موسلمانان ئامادەکراوە .

هەندێك ئەڵێن : ئەو بەهەشـــتە بەهەشتێکی جیاوازە .

هەندێك ئەڵێن : باخچەیەك بووە لە زەویدا ، وە هەروەها هەندێکیش لێی بێدەنگ بوون ....

بەڵام بەلای منەوە : گرنگ نیە لە کوێ بووە .. بەڵکو گرنگ ئەوەیە کە ئادەمو حـەوا ژیانێکی بەهەشتیانەیان ئەبردە سەر ؛ هیچ جۆرە زەحمەتو تەگەرەیەك ڕووی تێ نەئەکردن .. بەڵام لە ئەنجامی ئەو خەتایەدا لەو ژیانە بەری کران وە خرانە ناو ژیانێکی زەمینیـانەوە .. واتە مرۆڤانە دەژیان و دەمردنو زەحمەتو ماندوبوونو گیرو گرفتیان هەبوو .. جگە لەوەی کە بەرپرسیاری لای خوا ئەبن

له بەرانبەر کردەوەکانیاندا ..

حەمزە : ئەم ڕوون کردنەوە زۆر جوان بوو وەڕاکەی تۆش زۆر ئەگونجێ لەگەل بناغەی باسەکەو بێ دەنکیەکەی ئایەت و فەرمودەی پێغەمبەر - ﷺ - لێیەوە هەروەك شتێکی نموونەیی بێو بەس بەلام منیش شتێکم لاسەیرە کە : ئایا باوکە ئادەم ئەگەر پێغەمبەر بووە ، چۆن خەتای کردوەو لە فەرمانی خوا دەرچووە .... ؟ ! !

مامۆستا : پرسیارێکي جوانە ؛ ئاشکرایە کە پێغەمبەران خەتایان نەکردووە .. کەواتە بۆچی باوکە ئادەم ئەوبێ ئەمریەی کرد ؟ !

پێشەکی : لەقورئانی پیرۆزدا پێغەمبەریەتی بۆ باوکە ئادەم باس نەکراوە . ئەوەندە هەیە کە بە پێی ئەوەی - وەحی - بۆ هاتووەو خواوەند ڕاستەوخۆ فەرمانی بۆ ڕەوانە کردوە ؛ مانای وایە ئیشەکەی

پێغەمبەرانە بووە .. چونکە ئەگەر ئەو بە پێغەمبەر نەژمێرین ؛ ئەبێ پێغەمبەرێکی بۆ بڕیار بـدەین . ئەوەندە هـەیە کەوا دیارە تەنها پێغەمبەری ماڵی خۆی بووە ، واتە (نَبِي) بووە نەك (مُرسَل) .. بەڵام بۆ وەڵامی ئەوەی کە پێغەمبەر چۆن لە فەرمانی خوا دەرئەچێ ؟ چەند شتێك هەیە ، بەڵام هیچیان وەك ئەمە ناچێ بە دڵمەوە ؛ کە حسابی پێغەمبەریەتی ئادەم جیاواز بووە ؛ وە حســـابی خەتاکەی و دەرکردنەکەشی لە بەهەشت هەر جیاواز بوو ؛ هەر لەبەر ئەمەشە کە قورئانی پیرۆز بە ئاشـکرا دان نانێ بە پێغەمبەرایەتیەکەیدا .. چونکە لە ڕاستیدا مۆڵەت دانو بەرەڵا کردنی شەیتان ودروست بوونی لاشەیی و هەستو هۆشو فامو ژیری ئادەمو قەدەغە کردنی درەختێك بە دیاریەوە ، گشت نەخشەیەکی تایبەتیو جیاوازی خوایی بووە .. بۆ ئەوەی کە

نەوەکانی ئادەم بەو - پەراوە - یە حاڵی بن کە شەیتان ئەوەندە دوژمنێکی بە کارو لێ هاتووەو مرۆڤیش ئەوەنـدە سستو لاوازو بێ وزەیە ئەگەر فەرمـانو پەیامی خـوای لە بیر بچێتەوە . وە مادام شەیتان لە مەلاسدا بوو وەك دوژمنی خوێنە خۆری ئەبوایە یەکەم مرۆڤ یەکەم چەپۆکی شەیتانی بەر بکەوتایە : جا با ئەو مرۆڤەش پێغەمبەر بووبێ ... تا نەوەکانی ئادەم بە چاکی خۆیان لە شەقی شەیتان لا بدەنو بەزنجـــیری باوەڕی قایمی خواییو شوێنکەوتنی پەیامەکانی خوا دەستو قاچەکەی پێوەند بکەن .

لە لایەکی ترەوە لە بەر ئەوەی کە ئادەم نمونەی مرۆڤەو هەموو خاسیەتێکی مرۆڤی تیایە ، لە چاکەو لە خراپە ، لە ئازایەتیو خۆگرتن وە لە بێدەسەلاتی وبەزاندن ، وە لەبەر ئەوەیش کە ئادەم نموونەی

مرۆڤێکی خواناسە ، لەبەر ئەوە گرنگ نیە تاوان بکا ، چونکە تاوان کردن وە یا لەبیر چوونەوەو خەڵەتان پیشەی هەموو ئادەمیەکە . دیسانەوە گەڕانەوەو دان نانیش بە تاوانی خۆیا هەر پیشەی مرۆڤی خواناسە .

کاتێ کە ئادەم تاوانی کرد - واتە خەڵەتاو فەرمانی شکاند - لەو کاتەدا ئەو نەنێررابوو بۆ سەر هیچ کەسێك ، واتە سەرکردایەتی ئایینی خوای بە دەستەوە نەبوو تا بە تاوان کردن خوا لێی بکرێو لێی خۆش نەبێ ..

جالێرەدا خوا ئەیەوێ ئەو نەخشەیەی کە خۆی کێشاویەتی بێتە دی ، ئەگەر ئادەم تاوانی نەکردایە چۆن ژیانی سەرزەوی دەستی پێ ئەکرد ؟

بەلام واچاکە هەمووی بدەینەوە دەست خوا چونکە خۆی نیازی وایەو نەخشەکەی واپێویستە

ئەکات .. وە کەبەندە ڕوو لە خوابێ ، خوا هەر لێی خۆش ئەبێو لێی ناڕەنجێ .. جا حەمزە گیان من ئەمەندەی لێ ئەزانم، وە خواش ئاگادارو زاناترە ..

با بێینەوە سەر باسەکە : ئەوە بوو وتمان ئادەمو حەوا لە بەهەشت دەرکران ، یەك دوو ڕۆژ سکیان گوشي لە برسانا ، سەیر ئەکەن دانیشتن بێ کەڵکە وئەبێ بجووڵێن لەو زەویە وشكو ڕەقەدا ناچارن ڕزقو ڕۆزی پەیدا بکەن ؛ لە گەرماو سەرما خۆیان بپارێزن . ڕۆژ تا ئێوارە بە جووتە ئەگەڕان بە دوای بەرو بوومی درەختا بۆ خواردەمەنی ، بە دوای ڕۆزیو تفاقێك بۆ سکیان .. بە دوای دارو پەردوی ئاگردا ...

بەم شێوەیە گیرۆدەی ژیانی سەر زەوی بوونو دەستیان دایە ژێر بار خستنی ئەو شتانەی کە ئەکەونە بەردەستیان .. پاش ماوەیەك دایکە حەوا

ـەکی پڕ بوو وە نزیکی نەخۆشی منداڵ بوونی بووبەو بۆنەیەوە ئیش وکاری دەرەوە گشت کەوتە سەر شانی ئادەم ..

تا ئێرە ئەم شەو بەسە تا سبەی شەو بە خواتان ئەسپێرم ...

بسم الله الرحمن الرحیم

← (٢٦) وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ

[المائدة]

— ٥ —

[کۆڕە چیرۆك خوانیەکەی ماڵی مامۆستا ڕەحیم خەریکی گەرم بوونە ، خێزانیش گشت ئامادەن . مامۆستا دەسق پێ کرد] .

مامۆستا : دوێ شەو وتمان ژیانی ئادەم و حەوا لە فریشتەیی دەرچـــوو گـۆڕا بۆ ژیانی مرۆڤانە .. هەستیان کرد بە برسیەتی و تینوێتی و تێری وسەرماو گەرما .. زك و زاکەوتە ناوەوە ، دایکە حەوا سکێکی دوانەی بوو – کوڕو کچێك – بۆ ساڵی داهاتویش هەمان شێوە کچ و کوڕێکی تری بوو .. دوو کوڕەکە ناویان « قابیل » و « هابیل »بوو .. خێزانی ئادەم زۆر بوو .. وە هەریەکەیان فرمانێکیان بۆ دیاری کرابوو ، کوڕەکان یارمەتی ئیش و کاری باوکیان ئەداو کچەکانیش

ورده ئیشیان ئەکردو یارمەتی دایکیان ئەدا ...

بەلام ئەوەی شایانی باسە « قابیل » زەلامێکی زۆر دڵ ڕەقو ڕەزیلو خۆپەرست بوو .. بۆیە باوکی زەوی کێلانو دەغڵو دان چاندنی دابووە دەست ، چونکە تەنها مەگەر زەوی پێویستی بە دڵ نەرمیو بەزەیی نەبێ ..

بەلام « هابیل » کوڕێکی زۆر بە فامو دڵ نەرمو ژیر بوو هەمیشە حەزی لە گوێڕایەڵی دایكو باوکی ئەکرد ... وە ئامانجی ڕەزامەندی خوابوو .. بۆیە باوکی شوانیەتی مەڕو مالاتی دابووە دەست ، چونکە شوانیەتی بێزمانو کیان لەبەران ؛ زۆر پێویستی بە ڕەحمو سۆزو دڵ نەرمی هەیە .. وە باوکیشیان ڕاوی کرتبوە دەست .. لە گەڵ ئاسۆی بەرەبەیاندا هەرسێ پیاوەکە بەرەو ئیشەکەیان دەرئەچوون ، دایکە حەواش لە ئەشکەوتەکەدا ئەمایەوەو سەرپەرشتی

ئیش و کاری ماڵەوەی ئەکردو کچەکانی ئەخستە فرمان وخۆیشی وردیلەکانی بەخێو ئەکرد ، کە ئێوارە ئەهات هەر سێکیان بە دەستەکەوتەکانیانەوە ئەگەڕانەوە ، باوکە ئادەم بەنێچیری ڕاووەوو قابیل بە بەرو بوومی کشتوکاڵەوەو ، هابیل بەشیری ماڵاتەکەیەوە ..

ئێستا کێشەیەك بەرۆکی ئادەم‌و حەوای گرتوە(۱) کـوڕو کچی عازەبیان هەیە .. ئایا بە چ جۆر ئارەزووی جوتیەتی‌و جنسی » بێتەدی لە ناویانا ... چۆن ژن‌و مێردی‌یان ڕێك بخەن .

تاخـوای گەورە ئاگاداری کردن کە تەگبیریان ئەوەیە : ئەو کچەی کە لەگەڵ قابیل لە دایك بووە ،

---

(۱) سەیری (بجلده ص ۳۱۰) کتێبی (ارشاد الساری في شرح البخاری للعلامة ابن حجر القسطلاني) بکە .

بدرێ بە هابیل ، وە ئەو کچەی کە لەگەڵ هابیل لە دایك بووە بدرێ بە قابیل ... ئەمە باشـترین تەگبیرو چارەسەر بوو بۆ ئەم کێشەیە ....

بێ گومان باوکە ئادەم نایەوێ جـارێکی تر لە فەرمانی خوا دەرچێ ، بۆیە فەرمانەکەی خوای بە کوڕو کچەکانی گەیاند ..

بێ گومان هابیل گوێ ڕایەڵەو بە بەشی خوا ڕازیە . بەڵام قابیل لەمەیشدا هەر دڵ ڕەقو سەرکەش وەکسەو ئەڵێ : ئەبێ هەر یەکەمان خوشکەکەی خۆمان مارە بکەین ...

باوکیان داماو دووچار بوو چی بکا لەم کوڕە بێ مێشکە کەللە ڕەقەی .. خۆ کوڕێکی وا نیە بە ئامۆژگاری بسەلمێ .. تا خواوەند لەمەشدا تەگبیری بۆ کردن ، فەرموی : با هەریەکەیان خێرو قوربانیەك لە بەرهەمی ئیشەکەیان ، ببەنە سەر شوێنێکی بەرز -

چا خێرو قوربانی هەرکامیان وەرگیرا ئەوە بەقسەی ئەو ئەکرێ ..

هابیلی ژیرو تێگەیشتوو بە کەیفو خۆشیەوە چوو بۆ ناو مەڕو مـالاتەکەو چـاکترین حەیوانی هەڵبژاردو هێنای ..

بەلام قابیلی بێ مێشك بە هەزار دڵ - تەنگیو زەحـمەتەوە چووە ناو کێڵگەکەی وکەڕا چ - بەرهەمێکی خراپو ڕزیو بوو هێنای ..

هەردووکیـان خێـرەکەیان بردە سەر لوتکەی شاخێك وبەجێیان هێشت .. بۆ سبەینێ هاتنەوە سەر شاخەکە سەیر ئەکەن خێرەکەی قابیل لەجێی خۆیەتی بەلام خێرەکەی هابیل نەماوە . بەمەدا زانیان کە خێرەکەی هابیل وەرگیراوەو قبوڵ بووە وە ئەوگرەوی بردووەتەوە کە قسەکەی ئەو لە سەر فەرمانەکەی خوابوو .. چونکە ئەو سەردەمە بەوەدا

ئەیان زانی کە خێرەکە قبوول کراوە کە نەئەما لە جێیەکەی خۆی ..

بێگومان بەمە ڕقە گەورەی قابیلی دڵ ڕەق و ڕەزیل ودڵ پیس جولاو بڕیاری سەر خواردنی هابیلی برای دا ..

ئەمەندە ئەمشەو بەسە بۆ سبەی شەو ـ خوایار بێ ـ بەسەرهاتی کوشتنی هابیلی بێ تاوانتان بۆ ئەگێڕمەوە.

* * *

بسم الله الرحمن الرحيم

قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ لَئِنۢ بَسَطتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِى مَآ أَنَا۠ بِبَاسِطٍ يَدِىَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّىٓ أَخَافُ ٱللَّهَ رَبَّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٢٨﴾ إِنِّىٓ أُرِيدُ أَن تَبُوٓأَ بِإِثْمِى وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَـٰبِ ٱلنَّارِ ۚ وَذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُا۟ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ لَهُۥ نَفْسُهُۥ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُۥ فَأَصْبَحَ مِنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴿٣٠﴾ فَبَعَثَ ٱللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِى ٱلْأَرْضِ لِيُرِيَهُۥ كَيْفَ يُوَٰرِى سَوْءَةَ أَخِيهِ ۚ قَالَ يَـٰوَيْلَتَىٰٓ أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَـٰذَا ٱلْغُرَابِ فَأُوَٰرِىَ سَوْءَةَ أَخِى ۖ فَأَصْبَحَ مِنَ ٱلنَّـٰدِمِينَ ﴿٣١﴾

[المائدة]

— ٦ —

[ئوسامەو حەمزەو نەسیبە بەگران ئەو ڕۆژەیان لێ ڕابورد لە تاو پەلەو مەراقی کوڕە چیرۆك خوانیەکەی باوکیان .. مامۆستاش مێشێ میوانی نیەو بە شێنەیی و ئەدەب و ئارامەکەی خۆیەوە نوێژەکەی خەوتنانی کردو سەر شانۆکەی گرتەوەو بانگی فاطمە خانیان کردەوە ومامۆستا دەستی بە چیرۆك کردەوە] .

مامۆستا : دوێ شەو ئەوە بوو گەیشتینە ئەوەی کە

خێرەکەی قابیل وەرنەگیرا ، چونکە بە دەست و دڵێکی ساردو ناپاکانەوە کردبوی وە لەسەرەتا شەوە هەر گێچەڵی ئەگێڕا و ناحەقی لە براکەی ئەکرد ..

قابیل بە یەکجار بووە پارچەیەك لە ڕق و کینەو

دڵ پیسیو بەغیلیو ڕووی کردە هابیلی برایو پێی وت ؛ ئەبێ بتکوژم .. !!

هابیلی خوا ناسیش وتی : بۆچ ئەمکوژی ؟ !! خواخێرو قوربانی لە مرۆڤی لە خواترسو دڵپاك قبوڵ ئەکا . وە ئەوەش بزانە ئەگەر دەستم بۆ درێژ بکەیو بمکوژی ؛ من دەستت بۆ درێژ ناکەمو ناتکوژم ، چونکە من لە خوای عالەم ئەترسم .. من ئەمەوێ گوناهی تۆ نەیەتە کۆڵی من ، بەڵکو ئەمەوێ گوناهی منیشو گوناهەکانی تریشت لەسەرت کەڵەکە بێو بۆ دۆزەخت بەرن . چونکە بە ڕاستی ئەم دڵ ڕەقیو تاوان وزۆرداریەی تۆ سزای هەردۆزەخە ..

هابیل بڕیاریدا کە ئامادەیە قابیل بیکوژێ بەڵام ئەم ئامادە نیە قابیل بکوژێ .. چونکە ئەیویست لە نامەی کردەوەکانی دا خراپە نەنوسرێ .

بەلام قابیل هەروەك پەیمانی دابێ بە شەیتـان کە نۆکەری هەمیشەیی بکانەیئەتوانی لەوتاوانە گەورەیە پەشیمان بێتەوە . بۆیە دەستی تاوانو زۆرداری بۆ برا بێ تاوانەکەی درێژ کردو کوشتی ..

ئەبێ ئەم قابیلە دڵرەقە خـاوەنی چ ناپاکیو کەللە ڕەقیەکی بێ ئەندازە بووبێ کە توانی بۆ یەکەم جار کوشتن دابهێنێ .. وە نەخشە تاریكو ڕەشەکەی بهێڵێتەوە بۆ پیاو کوژەکانی دوای خۆی ..

بەڵێ هابیلی کوشـت ، وە گیانی پاکی بەرەو بەهەشت کەوتە ڕێ ؛ بەلام قابیـل مایەوە لە ژێر باری گوناهو تاوانا .. بە دیار تەرمی براکەیەوە .. بە دیار خوێنی گەشی ڕژاوی بێ تاوانیەوە .. دەماری چاکەو پیاوەتی هاتە لەرزە .. چی کرد .. ؟! بۆچی وای کرد .. ؟! تەگبیری چیە ؟ ! ئەم لاشەیە چی لێ بکا؟ خۆ تازە لەکیس چوو و زیندوو نابێتەوە ...

نەیئەزانی چی کردو چی بکا ؟ سەرگەردانو وێڵ وێڵ ئەسووڕایەوە بە دوای چارەسەردا .. تا خوای میهرەبان لێرەشدا فریای بنەماڵەی باوکە ئادەم کەوت ، قەلەڕەشێکی نارد بۆ ئەوەی فێری ناشتنی براکەی بکات .. قەلە ڕەشەکە بە دەنوك چاڵێکی هەڵکەندو قەلەڕە شێکی مردوی هێناو خستیە ناو چاڵەکەوە وخاکی دا بەسەردا ـ لەم کاتەشدا قابیل سەیری ئەکرد ـ کە چاوی بەمە کەوت ؛ هۆشێکی کردەوەو دەستی کرد بە چاڵ هەڵکەندنو براکەی خستە ناویو خاکی دا بەسەردا ـ بەم جۆرە قابیل ئاوی پیاو کوشتنی ڕشت ، وە بووە سەرمەشق بۆ ئەوانەی کەدەستیان ئەچێتە ڕشتنی خوێنی بێ تاوانەکان ئەوانەی کە سەرکەوتن ئەیان خەڵەتێنێ وە دەسەڵاتی خوای مەزنیان لەیاد ئەچێو بەدڕەفتاری ئەکەن ..

حەمزە : بابەگیان پرسیارێکم لە دڵایە ؛ ئایا بۆچی

دەستی شەیتان لەم تاوانەی « قابیل » دا ـ بەڵکو لە گشت تاوانێکی تردا ـ دیار نیە ؟! بە مەرجێك ئێمە ئەڵێین : شەیتانە خراپەمان پێ ئەکات ؟ .

مامۆستا : ڕەنگە مەبەستت ئەوە بێ کە بۆچی بەئاشکراوە لە شێوەی زەلامێکدا شەیتان لە خراپەکاندا دەرناکەوێت .. ؟ هەروەك لە مەسەلەکەی باوە ئادەمدا ئاشکرایە .. ؟! ئەم باسەمان جارێك کرد ، بۆ وەلامی ئەمە ئەبێ بزانین کە شەیتان جنۆکەیەکی خوا یاخی بووە وە ئیشو ئاواتی شێواندنو گومڕا کردنی مرۆڤە ... ئیتر مەرج نیە لە قاڵبی زەلامێکدا خۆی پیشان دات .. چونکە ئەو هێزێکی نەبینراوو دەسەلات دارەو سەرۆکی دەولەتی خراپەو تاوانە .. وە هەمیشە گشت جۆکەلەو زەلکاوێکی خراپە کاری لەسەر چاوەو کانیاوی شەیتانەوە هەل ئەکرێت .. وە هەموو چاکەو دلپاکی وخێر خواهیەك لەخواوەیە ..

ئەوەتە هابیل کە سەر بە چاکەو خواناس بوو؛ ئەوەندە پاکو مەردو بێوەی بوو . وە قابیل کە سەر بە خراپەو شەیتان دۆست بوو ؛ ئەوەندە دڵڕەقو تاوانبار بوو ، خۆ ئەگەر ئەم دوژمنە تاوانبارە بە ئاشکرا بمان بینیایە ، ئەو کاتە ئەمان توانی لە پیلانەکانی بە ئاشکرا خۆمان بپارێزین ؛ وە ئەم شاراوەییەشی وا لە مرۆڤی هۆشمەند ئەکا کە هیچ کات لێی غافڵ نەبێ ، چونکە ئەو هەمیشە لەسەنگەری دوژمنایەتیو پیلان گێڕاندایە(١) بۆمان . نەسیبە : بابە ئەوە بۆ ڕاستەوخۆ فەرمانی خوا

ئەهاتە خوارەوە بۆ قابیل کە فێری چۆنیەتی ناشتنی براکەی بکات ؟!

---

(١) « إنَّ الشَّيطانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فاتَّخِذُوهُ عَدُوّاً » .

« فاطر / ٦ »

مامۆستا : ڕۆڵە گیان هەڵبەت لەبەر ئەوە بووە کە قابیل شایانی ئەوە نەبووە کە خوا پەیوەندی پێوەبکا .. وە لەبەر خاتری لاشەکەی هابیل کە ئەبوایە کفن و دفن بکرایە قەلەڕەشی نارد کە مامۆستایەتی قابیل بکاو فێری ناشتنی براکەی بکا ... بەمەدا دەر ئەکەوێ کە ئەگەر ئادەمیزاد لەڕێی خوا لای داو سەر بەخراپە بوو ئەوە نەك لەجێنشینیەکەی ئەکەوێ ، بەڵکو قەلەڕەشەیەك لەوبەڕێزتر ئەبێ و شایان تر ئەبێ کە خوا پەیوەندی لەگەل بکاو بیکا بەمامۆستای ئەو ..

تا ئێرە بەسە لەبەسەرهاتی قابیل وهابیلیش .. وە ئەوەی لەقورئان و فەرمایشتەکانی پێغەمبەردا -ﷺ- باس کرابێ لەسەرگوزەشتەی باوە ئادەم و دایە حەوا ئەمەندە بەسە ، سبەی شەو - خوا یاربێ - لەسوود و بەهرەی ئەم چیرۆکەمان ئەدوێین ...

بسم الله الرحمن الرحيم

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

« يوسف »

— ٧ —

[كۆڕ گەرمەو مامۆستا ڕەحیم لە جاران ئامادەتر لێی هاتوەتە پێش‌و قسە ئەكا] .

مامۆستا : لەبەر ئەوەی قورئان دەستووری ژیانەو یاساو پرۆگرامی میللەتی ئیسلامە گشت ڕێگەیەكی كردووە بۆ ڕێنمووییو بەختەوەری موسڵمانانو چەكدار كردنیان بە چاكترینو گونجاوترین چەكو كەرەسەی پێشەوایەتی گرۆهی مرۆڤ .. وەئەم چەند دێڕەی ئێمە ئەم چەند شەوە كە لەسایەیدا ژیاین ؛ چەند پەندو دەرسێكمان دائەدات كە مەگەر تەنها لەقورئان بێت مامۆستایی ئاوەها بكات : وە حەز ئەكەم ئێوەش یارمەتیم بدەن لە كۆڵچنی پەندو دەرسەكاندا . فەرموو ئوسامە گیان ...

ئوسامە : یەکەم دەرسیان بەلای منەوە ئەوەیە : کە

ئەبینین خوای پەروەردگار چ بەرزیو ڕێزو قەدرێك بۆ ئادەمو ئادەمیزاد بڕیار ئـــەدا (١) وە ئەیکاتە خەلیفەو جانیشتەی خۆی .. وە چۆن ئەو فریشتانەی کە هەمیشە فەرمانبەری ئەکەن فەرمانیان پێ ئەدا کە کڕنوش بەرن بۆ ئادەم(٢) کە لەمەوە شەرمەندەیی و منەت باری ئادەمیزاد لەعاستی خواوەندی میهرەباندا دەرئەکەوێ ... وە هەروەها بەرزیو بلندی پایەی ئادەمیزاد ئاشکرا ئەبێ .. وە بۆمان ڕوون ئەبێتەوە

(١) وەك ئەفەرموێ : « وإذ قـال ربك للملائـكة إني جاعل في الأرض خليفة » . «البقرة»
وەهەم ئەفەرموێ : «ولقد كرمنا بني آدم ...»
(الاسراء / ٧٠)

(٢) « ثم قلنـا للملائـكة اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبلـيس » (الاعراف / ١١)

که خوای پەروەردگار ئادەمیزادی بۆ کارگوزاریو هەڵسوڕاندنی ئیشوکاری جێگەداری خۆیو سەرداریەتی ئەم جیهانەی دروست کردووە.

جانەوانەی ئەیانەوێ پەتی پەیوەندی نێوان مرۆڤو ئەو خواوەندە میهرەبانە بپچڕێننو مرۆڤەکان بێخوابکەن ؛ تەنها مەبەستیان ژێر چەپۆك خستنو یەخسیرکردنیانە .. چونکە ئەو مرۆڤەی کە هەست بە بەرزی پلەی خۆی بکا وخوای خۆی بە ڕاستی بناسێ ؛ هەرگیز سەر بۆ ئەو باوە قوورەتە ناپیاوانە شۆڕ ناکاو هەمیشە کوتەکی لە ئاوایە بۆ فەلاقەیان .

مامۆستا : زۆر جوانە یەکەم دەرسمان با باسی بەرزیو بڵندی پلەی ئادەمیزاد بێ لای خوای پەروەردکار ...

بەڵێ مرۆڤ لە لاشەو گیان ـ جسم وروح ـ دروست بووە . لاشەکەی لە گڵ دروست بووە ،

بەڵام گیانەکەی لەخواوە پێی بەخشراوە(١) کەواتە
کەورەیی و بڵندی ئادەمیزاد لەوەوەیە کە گیانو
ڕۆحەکەی لەخواوە پێ بەخشراوەو لە قابڵۆخی لاشە
قورەکەیدا هەڵئەسوڕێ وتواناو هێزی خەلیفەیەتی
ـ خواو سەرداریەتی جیهانی پێ ئەبەخشێ... بە مەرجێك
کە ئەو گیانە نەمرێنرێ و بەندی نەکا لە دوو تۆی
خـــراپەو تاوانبـاریدا .. ئەوەش بە پەیڕەوی ئەو
بەرنامەیەی کە خوا ناردوویەتی بۆ ئادەمیزاد . کە
بەرنامەی محمدی پێغەمبەرمان ـ ﷺ ـ دوا پەیامو
بەرنامەی تەواویانە .. جا ئەو کەسانەی کە قەدری

---

(١) لە سورەتی « الحجر » دا ئەفەرموێ :

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَـٰٓئِكَةِ إِنِّى خَـٰلِقٌۢ بَشَرًا مِّن صَلْصَـٰلٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ ﴿٢٨﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُۥ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِى فَقَعُوا۟ لَهُۥ سَـٰجِدِينَ ﴿٢٩﴾﴾

ئەو گیانەیان زانیوەو بەتاوان کردن دڵو گیانەکانیان ڕەش نەکردوەتەوە ، ئەوە ئەو گیانەیان کەوتۆتە جیهانێکی پڕ لە پاکیو بێگەردی خۆیەوەو شتی وای کردوە کە بە (معجزە) یا (فەراسەتی موسڵمان) وەیا (کەشفو کەراماتی ئەولیا) ئەناسرێ .. کە جاروبار بەچاوی ئەو گیانە پاکەیان شتی زۆر دوورو نا دیاریان بە دی کردوەو بە دەزگاکانی هەست - الحواس - دا زۆر شتی نائاسانیان لا ئاسان بووە .

دە فەرموو حەمزە گیان بزانم تۆش چیت بۆ وەرگرتوین ؟

حەمزە : دووەم دەرسی بەلای منەوە ئەوەیە کە ئەنجامی فیزو لووت بەرزی زۆر سەختو نالە بارە .. هەر هۆی فیزو دەعیە بوو کە نەیهێشت شەیتان لە بەهەشتدا بمێنێتەوە ... بەڵکو بووە مایەی ئەوە کە

لەعنەتی لێبکرێ ولە بەهەشت دەربکرێ (١) بۆیە هەموو کاتێك فیزو دەعیە و خود پەرستی ئەبێتە ڕیسوایی خاوەنەکەی لە هەردوو جیهاندا .. بۆیە پێغەمبەری سەردارمان - ﷺ - ئەفەرموێ : ئیمانو بڕوا بەخوا لەگەڵ زەڕەیەك لە فیزو لووت بەرزیدا لەیەك دڵدا کۆنابێتەوە ، وە دووبارە ئەفەرموێ : فیز وەرنەگرتنی حەقەو خەڵك بە سووك زانینە(٢).

مامۆستا : جوانە حەمزە گیان فیزو دەعیەبازی بەڵایەکی گەورەیە وتووشی هەر کەس بوو دەردەکەی شەیتانی ئەبا بەدڵا . دە فەرموو دایکی ئوسامە بزانم تۆ چیت بۆ دۆزیوەتەوە ؟

فاطمەخان : سێهەم دەرس لای من ئەوەیە کە خوای

---

(١) « قال فاهبط منها فما یکون لك أن تتکبر فیها فاخرج إنك من الصاغرین » . «الأعراف ١٣»

(٢) ریاض الصالحین - النووی ص٣٥٤ .

پەروەردگار دۆستەو پێغەمبەرێکی خۆی خستۆتە بەندیخانەی گوناهو سەرپێچی یەوەتا ئادەمیزادەکان پەندی لێ وەربگرن ودوژمنایەتی شەیتانیان بۆ ئاشکرا بێ کە ئەوەندە بەکارو دەسەلات دارە کە توانیویەتی باوە گەورەیان هەڵخەڵەتێنێ (١) .

دوژمنایەتی شەیتان ڕاستیەکی مێژوویی‌یەو ڕوویداوە ، وە پێویستی سەرشانی ئادەمیزادە کە بە دوژمنی بژمێرێ وە کەرەسەی جەنگی بۆ ئامادە بکا بۆ خۆیو دەزگاو بەچکە و شاگردەکانی کە هەمیشە لەپێستی دلسۆزیو دۆستیدا خەریکی سوێند خواردنو پەیمان دانی گزیکارانەو کەڵەك چیانەن بۆ هەڵخەڵەتاندنی مەردووم .

مامۆستا : زۆرجوانە ، خوای پەروەردگار هەمیشە

میهرەبانە لەگەل بەندەکانی خۆیدا .. ئادەی نەسیبە

(١) «یابَنِي آدمَ لا یَفتِنَنّكُم الشیطان كما أخرج أبَوَیكم من الجنة » . [الأعراف/٢٧]

گیان بزانم تۆ چیت بۆدۆزیویتەوە .. ؟

نەسیبە : چوارەم دەرسیش بەلای منەوە ئەوەیە

کە : هەر چەند گوناە گەورەو زۆربێ هێشتا رەحمو سۆزو بەزەیی خوا زۆرو فراوانترە .. بۆیە پێویستە لەسەر ئادەمیزاد کە تۆبەو پەشیمان بوونەوەی هەمیشە لەسەر زمان بێ ، وە نابێ یاسو بێ هیوا بێ لە رەحمەتی خوا ... وە ئەوەش ئەسەلمێ بۆمان ، کە هەڵەو تێ کەوتنو خەتا شتێکی نایابو دوور نیە لە ئادەمیزادەوە ؛ بەڵکو پەشیمان نەبوونەوەو پشت گوێ خستنی فەرمانی خوا شتێکی ناخۆشو نەفرین خوازە .

مامۆستا : زۆر جوانە رۆڵە گیان ، خوا مرۆڤی وا دروست کردوە کە تاوان بکاو بە هۆی ئارەزوو ونەفسیەوە هەڵبخەڵەتێ ، بەڵام ئەبێ پەشیمان بێتەوە .. کەواتە تێ کەوتنەکەی گرنگ نیە ، بەڵکو گرنگ پەشیمان بوونەوەکەیەتی .

چیە دایکی ئوسامە ئەڵێی شتێکت بیر چووە بیلێی فەرموو بیلێ .

فاطمەخان : پێنجەم دەرس بەلای منەوە ئەوەیە کە

حسابی نزیکی‌و دوری لای خوا وەچاکی‌و خراپی بۆ خەڵك بەستراوە بە ئەندازەی نزیکی‌و دوری ئەو کەسەوە لە پەیام‌و ڕاوێژی خوا ، ئەوەی فەرمانبەری خوا ناکا ونزیك لە خوا نابێ هەمیشە دڵ پیس‌و خراپەکارە . ئەودش ڕوو لەخوا بێ هەمیشە پاك‌و پیاو چاکە ، ئەوەتە قابیل خراپ‌و تاوانبار بوو چونکە دوور بوو لە خواوەو فەرمان‌و تەکبیرەکانی خوای خستبوە پشت گوێ .. وە هابیل کوڕێکي باش‌و بێوەی‌و سەر بەچاکە بوو چونکە نزیك لە خوا بوو وفەرمان‌و تەکبیرەکانی خوای لەسەر سەر ڕاگرتبوو ..

مامۆستا : بەلێ ، خۆ خوای عالەمیان چی ئەوێ لە

ئێمه جگه له چاکەو پیاوەتی ، بەلام خۆی دروستی کردوین‌و ئەزانێ بە چی وامان لێ دێت کە چاك‌بین ئەوەی بۆ ڕەوانە کردوین بە هۆی پێغەمبەرەکانەوە .
خۆیشم شەشەم دەرس بەوە ئەزانم کە ئارەزووەکانی جووتیەتی ونەمری وسامانداری وە تۆبەکاری هەر لەسەرەتای ژیانی ئادەمیانەوە لەمرۆڤدا هەیەو بگرە لەگەڵ قوڕەکەی باوکە ئادەم دا شێلراوە ..
غەریزەی (جووتیەتی) - الزوجیة - واتە هاوسەرگرتن یەکەم بناغەی ژیانی ئادەمیزادانەیە نەك تەنها بۆ بەجێ هێنانی ئارەزوی (جنسی) ، وە نەك تەنها لەبەر منداڵداری ونەوە خستنەوە .. بەڵکو خوای پەروەردگار وا ڕەنگی ئەم بوونەوەرەی ڕشتوە کە هەموو شتێك جووت بێ (١) ..

---

(١) « وَمِن كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ » .
« الذاريات /٤٩ »

چونکە دامەرزاوی و خۆشی و ئارام لەوەدایە کە هەموو شتێك لەسەر ئەو بەرنامەو شێوەیە بڕوا کە خوا بۆی داناوە جگە لەمەش حورمەت و ڕێزێکی هێجگار زۆر بەدی ئەکەین لەم چیرۆکەدا بۆ ئافرەت کە دوای دروست بوونی دایکە حەوا لە گشت فەرموودەو فەرمانێکی خوادا لەگەڵ باوکە ئادەم ناوبراوە (١) .

هەروەها غەریزەی (نەمری و مانەوە) ـ الخلود ـ ئەمەش جوان بە دیار ئەکەوێ لەسروشت و ـ فطرة ـ ی باوکە ئادەم و نەوەکانیشیدا کە هەمیشە مرۆڤ حەزی لە مانەوەو نەمردنە .. بێ گومان ئەمە شتێکی خوایی یەو سوچی کەسی تیانیە .

ئەوە بوو دیمان کە بەو فێڵە شەیتان توانی باوکە

(١) «يا آدَمُ اسْكُنْ أنتَ وَزَوجُكَ الجَنَّةَ...»

ئادەم بخەڵەتێنێ کە پێی وت :

ئەتەوێ درەختی نەمریت پیشان بدەم ؟! (١) .

لە ڕاستیشدا ئەگەر ئەو مەراقە لەدڵی ئادەمیزادا نەبێ هیچی بۆ ناکرێ و ناتوانێ هەڵسێ بە فرمانی خۆی .

هەروەها غەریزەی (سامان و مڵکداری) ـ التملك ـ ئەمیش لە سروشتی مرۆڤدا چاك ئاشکرایە کە هەمیشە حەز لە کۆکردنەوەی ماڵ و سامان ئەکات ..

---

(١) لە سورەتی « طـه » .

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلَى ﴿١٢٠﴾

وه هەمـان ئارەزووبوو کە بوە مایەی ئەوە کە باوکە ئادەم فەرمـانەکەی خوای لە یاد بچـێو لەدرەختەکە بخـوا .. کە شەیتان ووتی مولکی نەبڕاوەتان ئەبێ (۱) .

ئەم ئارەزووەش هـەر پێویستی بە بەهێز کردنی توانای مرۆڤە بۆ ئاوەدان کردنەوەی گشت سەرزەوی .

وه هەروەهـا غەریزەی (ئایینداریو تۆبەکاری) - التدین - ئەم ئارەزووەش لە مرۆڤـدا بنچـی داکوتاوەو زۆر جار ئەکەوێتە مەیدانی کارەوەو هێندێ جاریش ئارەزووەکانی تر ئەیکەن بەژێرەوە ..

وه بە زۆری لە دوو کاتدا دەرئەکەوێ :

یەکەم : لەکاتی تەنگانەدا کە مرۆڤ ئەپاڕێتەوە

---

(۱) « هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلَى ؟ » « طـه »

وداوای ڕەحمو سۆزو بەزەیی لەخوائەکا ، دوایش کە ڕزکاری‌بوو پەشیمان ئەبێتەوەو ئەچێتەوە دۆخی جارانی ..

دووەم : لەکاتی ڕودانی گوناهو خراپەیەکدا لە دەست

مرۆڤێکی باش ...

کاتێك کە ئارەزووەکانی تر فرسەتی لێ‌دێنن‌و خراپەیەك ئەکا .. ئینجا بە پەلەپەشیمان ئەبێتەوەو تۆبە ئەکا ؛ وەك لەم چیرۆکەدا پەشیمانی باوكو دایکە گەورەمان بۆدەر ئەکەوێ .

ئوسامە : بە خوا دەرسی جوانمان خوێند بابەگیان ...

بە ڕاستی مرۆڤ ئەو پایەو پلە بەرزەی خۆی لەیاد ئەچێ‌و فەرمانی خواو جێگەداری خواپشت گوێ ئەخاو فیزو لوت بەرزی ئەکاو ئاگای لەدوژمنایەتی شەیتان ودەزگاکەی بێ‌و شوێن بەرنامەو پرۆگرامی خـــوا

بکەوێ ؛ هەمیشە سەر بەرزو ڕوسوری لای خواو لایمەردوم ئەبێ وە خۆی تەنها بە بەرپرسیاری خوا ئەزانێ .. ئەمبیرە قوڵ و فەلسەفە جوانە لە کوێ و ئەو داستانە درۆییانە لە کوێ کە دەمێ مرۆڤ ئەکەن بە بەچکەی کرمو جانەودرو ، دەمێ ئەیکەن بە ڕۆڵەی مەیمون ؟ .. جا توخوا ئەگەر - خوانەخواستە - باوە گەورەمان کرم ومەیمون بوایە ، چۆن ئەمانویرا لە عاق جانەوەرانیشا بلێین « لەل » . دیارە مەبەستی ئەم شەیتانۆلکە درۆچیانە تەنها ئەوەیە کە لە ڕێزی مرۆڤ کەم بکەنەوەو بیخەنە بەرشەپۆلی نۆکەری خۆیانو شەیتانی ئاغایان ..

لە کۆتاییشدا : بە ناوی هەموانەوە ڕێزو سوپاست پێش کەش دەکەم ئەی باوکی بەڕێز ، وە لە خوا

ئەپاڕێمەوە کە تۆمان بۆ خۆشکا ؛ بۆ گەرم کردنەوەی گیان‌و هەستو هۆشمان بە زۆپای چیرۆکە قورئانیەکانت .. کە خوا ئەزانێ هەرکەسێك فریای ئەم جۆرە زۆپایانە نەکەوێ لەم دەشتو دەرو کێوو چیایانەدا ڕەق ئەبێتەوەو ئەبێ بەشەهیدی ڕێگای کێلیەتی‌و بێ کەسی ..

حەمزە : بەڵام ئەبێ دڵمان خۆش بکەی بەوەی کە ئایا نیازت وایە بمان حەوێنیتەوە لە سایەی چیرۆکی تری قورئاندا ... ؟!

مامۆستا ڕەحیم : خوا بکا ئێوەم بۆ خۆش بن‌و تەمەنمان وەفا بکا نیازم وایە ـ خوا کۆمەك بێ ـ لەم زستانە پڕ لەسەرماو سۆڵەیەدا ، ئەم چیرۆکە قورئانیانە بکەینە شەو چەرەمان تا خوا بەهارمان بۆ دێنێ ، ئەوسا لەسایەی لقێکی تری قورئاندا

ئەحەسێینەوە .. کە واتە تا چێژۆکی داهاتوو خواتان لەگەڵ ...

« سُبحانَ ربِّك ربِّ العزة عمّا يصفون وسلامٌ على المرسلين والحمد لله ربِّ العالمين » .

بەم زوانە

چاوەڕوانی ئەلقەی دووەمی ئەم زنجیرەیە بکەن
(نوح پێغەمبەر) درودی خوای لەسەربێ .

سەرچاوەکانی ئەم نامیلکەیە

(١) تەفسیری ابن کثیر	الحافظ إبن کثیر
(٢) في ظلال القرآن	سید قطب
(٣) نور الیقین	محمد الخضري بگ
(٤) ارشاد الساري لشرح صحیح البخاري	للعلامة القسطلاني
(٥) قصص الانبیاء	عبد الوهاب النجار
(٦) مع الانبیاء في القرآن الکریم	عفیف طبارة
(٧) آدم	بهي الخولي
(٨) النبوة والانبیاء	علي الندوي
(٩) فقه السنة	سید سابق